

Cezhraničná základná spravodlivá
odmena v Európe

**INÁ MZDA
JE
MOŽNÁ**

**Clean
Clothes
Campaign**

made in Europe

Značky by mali zaplatiť plnú cenu odevu.

To zahrňuje aj odmenu,
z ktorej môžu pracovníci vyžiť.

Aj keď je právo na spravodlivú odmenu ľudským právom, mzdy pracovníkov ani zďaleka nie sú spravodlivou odmenou. Najnovší výskum opäť odhalil obrovský rozdiel medzi spravodlivou odmenou a reálnymi mzdami pracovníkov.

Prečo sa zamerať na spravodlivú odmenu?

Kupujúci by mal zaplatiť plnú cenu odevu. To zahŕňa aj odmenu, z ktorej môžu pracovníci vyžiť.

Znie to síce logicky, ale v skutočnosti je to zdroj významnej politickej diskusie medzi zainteresovanými stranami v globálnom odevnom priemysle a v priemysle športových odevov. Aj keď je právo na spravodlivú odmenu ľudským právom, mzdy pracovníkov ani zďaleka nie sú spravodlivou odmenou. Najnovší výskum opäť odhalil obrovský rozdiel medzi spravodlivou odmenou a reálnymi mzdami pracovníkov¹. **Zatiaľ čo rozdiel medzi reálnou mzdou pracovníkov a spravodlivou odmenou je väčší v európskych výrobných krajinách odevného priemyslu ako v ázijských², úroveň odborovej organizácie všeobecne³, a najmä v odevnom priemysle, je nižšia v Európe ako v Ázii.**

Ľudské právo na spravodlivú odmenu kodifikovali inštitúcie OSN aj európske orgány.

“Každý pracujúci má právo na spravodlivú a primeranú odmenu, ktorá zabezpečuje jemu samému a jeho rodine živobytie zodpovedajúce ľudskej dôstojnosti”

(Všeobecná deklarácia o ľudských právach, článok 23 ods. 3)

V európskom kontexte **Európska sociálna charta (ESC)** Rady Európy z roku 1965 a jej revidovaná verzia z roku 1999 kodifikujú právo na spravodlivú odmenu v článku 4 ods. 1: **„priznať pracovníkom právo na odmenu, ktorá zabezpečí im a ich rodinám dôstojnú životnú úroveň“**⁴. ESC je uznávaná v celej Európe, nielen v členských štátoch EÚ. V roku 2017 Európska únia zriadila Európsky pilier sociálnych práv (EPSR)⁵, ktorý odkazuje na **„právo na spravodlivé mzdy, ktoré zabezpečujú dôstojnú životnú úroveň“**.

Predmetom a cieľom týchto zmlúv sú štáty. Od roku 2011 sa v Hlavných zásadách OSN v oblasti podnikania a ľudských práv ustanovuje povinnosť **spoločností** dodržiavať ľudské práva.

Spravodlivá odmena je ústredné ustanovujúce ľudské právo a je nevyhnutná pre akýkoľvek skutočný rozvoj.

Niektorí predajcovia a značky v zásade uznávajú právo na spravodlivú odmenu vo svojich dobrovoľných kódexoch. V praxi však často iba monitorujú u dodávateľov dodržiavanie zákonom stanovenej minimálnej mzdy v danom miestnom prostredí. Takmer nikto z nich nezabezpečuje spravodlivú odmenu v praxi⁶.

Popritom vlády vo výrobných regiónoch, ako napríklad v strednej, východnej a juhovýchodnej Európe, udržiavajú minimálne mzdy čo najnižšie, v priemere na štvrtine úrovne spravodlivej odmeny,

1. Clean Clothes Campaign / Bread for the World (2020): Exploitation Made in Europe. Human Rights Abuses in Facilities Producing for German Fashion Brands in Ukraine, Serbia, Croatia and Bulgaria. Predchádzajúce štúdie napr.: Clean Clothes Campaign (2014): Stitched Up – Poverty wages in the garment industry in Eastern Europe and Turkey. Všetky zdroje: <https://cleanclothes.org/campaigns/living-wages-in-europe>

2. Stitched Up – Poverty wages in the garment industry in Eastern Europe and Turkey, pp. 34/35: https://cleanclothes.org/file-repository/resources-publications-stitched-up-1/view_-_last_accessed_15/2/2020. Pozrite tiež profily krajín CCC v regióne: https://cleanclothes.org/campaigns/living-wages-in-europe_-_naposledy_pristupne_15/2/2020.

3. Kurz Vandaele / ETUI (2019): Bleak prospects: mapping trade union membership in Europe since 2000. <https://www.etui.org/Publications2/Books/Bleak-prospects-mapping-trade-union-membership-in-Europe-since-2000>

4. European Social Charter, dostupná na: <https://rm.coe.int/168006b642>

5. European Pillar of Social Rights, p. 15. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf

6. Pozri CCC (2019): Tailored Wages, <https://archive.cleanclothes.org/resources/publications/tailored-wages-2019-the-state-of-pay-in-the-global-garment-industry>

Spravodlivá odmena je ústredné ustanovujúce ľudské právo a je nevyhnutná pre akýkoľvek skutočný rozvoj.

Vlády vo výrobných regiónoch, ako napríklad v strednej, východnej a juhovýchodnej Európe, udržiavajú minimálne mzdy čo najnižšie, v priemere na štvrtine úrovne spravodlivej odmeny pričom neustále porovnávajú mzdové tarify s konkurenčnými krajinami a zvažujú riziko, že značky presunú svoju výrobu.

Tabuľka: Zákonná minimálna čistá mzda a hranica rizika chudoby EÚ, 2018

Krajiny	Zákonné minimum	Hranica chudoby EÚ ⁷	Zákonné minimum
zoraďené podľa priemerného podielu potravín	čistá mzda (2018) v národnej mene podľa národných členov CCC	EU-SILC hranica rizika chudoby v národnej mene na domácnosť, 2018 (mesačne)	60% národnej priemernej mzdy, 2018 (mesačne) ⁸
			minimálna čistá mzda ako podiel hranice rizika chudoby
Česko	13,352	25,122	53%
Maďarsko	126,770	176,094	72%
Slovensko	397	784	51%
Poľsko	1,530	2,938	52%
Bulharsko	395	737	54%
Turecko	1,603	1,629	98%
Chorvátsko	2,752	5,219	53%
Rumunsko	1,194	1,575	76%
Srbsko	24,882	34,892	71%
Bosna a Hercegovina	440		86%
Gruzínsko	16		3%
Severné Macedónsko	12,165	16,975	72%
Albánsko	21,312		82%
Ukrajina	2,997		70%
Moldavsko	2,172		79%
			PRIEMER 65%

pričom neustále porovnávajú mzdové tarify s konkurenčnými krajinami a zvažujú riziko, že značky presunú svoju výrobu. Hrozba premiestnenia výroby je hlavnou prekážkou pri vyjednávaní o mzdách a tiež obrovskou prekážkou pri organizovaní pracovnej sily. S ohľadom na rovnováhu síl v národných mechanizmoch stanovovania minimálnych miezd a rovnováhu síl medzi národnými vládami, Európskou komisiou a Medzinárodným menovým fondom (MMF), nie je prekvapujúce, že vlády akceptujú krajnú chudobu svojich príjemcov minimálnych miezd. Minimálne mzdy sú politicky dohodnutými referenčnými hodnotami, pri ktorých životné náklady zohrávajú malú úlohu – ak vôbec nejakú.

Vo väčšine krajín strednej, východnej a juhovýchodnej Európy by stanovenie minimálnej mzdy malo byť založené na trojstrannej dohode (za účasti ministerstva práce, združení zamestnávateľov a odborových zväzov) a každoročne upravované. V mnohých krajinách však nerozhodujú tripartitné orgány; v prípade, že sa nedosiahne dohoda, rozhoduje vláda. Napríklad v Bulharsku, Chorvátsku, Česku, Poľsku a na Slovensku sa v roku 2018 sociálni partneri po konzultáciách a rokovaní v rámci svojich národných tripartitných orgánov nedohodli na minimálnej úrovni miezd. Vláda následne stanovila úroveň jednostranne.⁹

Medzi vládou, zamestnávateľskými zväzmi a odborovými zväzmi, ako aj medzi ďalšími aktérmi z loby, akou je Americká obchodná komora, Európska centrálna banka, Medzinárodný menový fond a Európska komisia, existuje výrazná nerovnováha síl a vplyvu. Pri stanovení zákonných minimálnych miezd sa významne prihliada na ich agendu hospodárskej politiky.

Zákonné minimálne mzdy v porovnaní s hranicou rizika chudoby EÚ

Tabuľka ukazuje, že všetky zákonom stanovené minimálne čisté mzdy sú pod štatistickými hranicami rizika chudoby definovanými v EÚ. Zákonná minimálna mzda predstavuje v priemere iba dve tretiny hranice rizika chudoby. Zákonné minimálne mzdy nie sú ochranou voči chudobe. Pracovníci, ktorí zarábajú minimálnu zákonnú mzdu (ako to je u väčšiny pracovníkov v odevnom priemysle), sú mimoriadne chudobní, dokonca aj podľa prahovej hodnoty rizika chudoby, ktorú si EÚ sama určuje. **Zákonom stanovená minimálna mzda v týchto krajinách nechráni pracovníkov pred upadnutím do chudoby, naopak, je zárukou chudoby.**

Táto situácia zdôrazňuje potrebu posilniť úsilie o odmeny, z ktorých pracovníci môžu vyžiť.

7. Eurofound (2019) MIZdroj: Zákonná minimálna čistá mzda a priemerná mzda podľa údajov členov CCC z príslušných krajín; EU-SILC: European Union Statistics on Income and Living Conditions - Štatistika Európskej únie o príjmoch a životných podmienkach hranica "rizika chudoby" stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch) pre dvoch dospelých a dve deti: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_lj01&lang=en

8. Kde neboli k dispozícii hranice rizika chudoby EÚ-SILC, použili sme údaj 60% priemernej národnej mzdy.

9. Eurofound (2019) Minimum wages in 2019: Annual review, Publications Office of the European Union, Luxembourg, p. 15

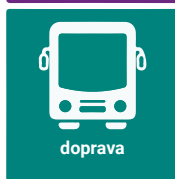
**Zákonem stanovená
minimálna mzda
v týchto krajinách
nechráni pracovní-
kov pred upadnutím
do chudoby, naopak,
je zárukou chudoby.**

Zaplatte pracovníkom
v odevnom priemysle

SPRAVODLIVÚ ODMENU

Aby si mohli
dovoliť:

Spravodlivá odmena je ľudské
právo pre všetkých ľudí,
na celom svete.

PRACOVNÍK
PODPORUJE
VŠETKÝCH

1 X PRACOVNÍK

2 x odkázaný dospelý **alebo**
1 x dospelý + 2 x deti **alebo**
4 x deti

Prístupom cezhraničnej spravodlivej odmeny sa zameriavame na zintenzívnenie naliehavej snahy o spravodlivú odmenu a na podporu vyjednávacjej sily odborov. Vytvorením Európskej spravodlivej odmeny (European Floor Wage) by sme chceli podporiť konkrétne a vynútiteľné opatrenia na dosiahnutie vyšších miezd pracovníkov v odevnom priemysle. Naším cieľom je dosiahnuť slušný život a dôstojnosť pre pracovníkov v strednej, východnej a juhovýchodnej Európe.

Definovanie spravodlivej odmeny

Počas posledných rokov vznikla medzi väčšinou zainteresovaných strán a odborníkov všeobecná zhoda o **hlavných vlastnostiach spravodlivej odmeny**. Sú to:

- Ako všeobecne uplatniteľné ľudské právo, týka sa **všetkých pracovníkov** bez ohľadu na ich postavenie na pracovisku, produktivitu alebo osobnú situáciu (napríklad rodinný stav). Je to najnižšia platená mzda a žiadny pracovník nezarába menej, ako je definovaná spravodlivá odmena.
- Musí vždy postačovať na uspokojenie **základných potrieb** pracovníkov - vrátane potravín, oblečenia, bývania, verejnej dopravy, verejných služieb a komunikácie, vzdelávania, voľného času a kultúry, bežných nákladov na zdravotnú a hygienickú starostlivosť a dovolenku (týždenný výlet v rámci krajiny)¹⁰
- a **potrieb ich rodín**, ktoré idú nad rámec obyčajného prežitia a umožňujú účasť rodiny na spoločenskom živote.
- Spravodlivá odmena musí poskytnúť **diskrečný príjem** pre prípad núdze.
- Musí byť zarobená v **bežnom pracovnom čase**, t.j. bez nadčasov.

Kampaň pre čisté šaty navyše zdôrazňuje, že spravodlivá odmena je základná čistá mzda za bežný pracovný týždeň bez nadčasov, **bez odmien a príplatkov, a po zdanení**. A musí byť vyplatená ako peňažná odmena.

Spravodlivá odmena je kategória, ktorá zahŕňa iba životné náklady. Na produktivitu alebo ekonomickú kapacitu zamestnávateľa **sa neprihliada**. Naopak, právne ustanovené minimálne platy sú trhovou politikou,

¹⁰ International Labour Organisation (1977) Employment, Growth and Basic Needs: a One-World Problem: the International "Basic-Needs Strategy" Against Chronic Poverty, prepared by the ILO (International Labour Office) and the decisions of the 1976 World Employment Conference, Overseas Development Council and International Labour Office, Praeger, p. 32.

Zámerom cezhraničného prístupu je čeliť neustálej hrozbe presídlenia a vyhnúť sa hospodárskej súťaži v oblasti miezd.

**Globálny obchodný
model rýchlej módy
vytvára potrebu politiky,
ktorá bojuje proti
konkurencii v premie-
stňovaní výroby medzi
krajinami / regiónmi
súvisiacej so mzdami**

Minimálne mzdy sú priemerne ekvivalentné k dvom tretinám hranice chudoby v EÚ.

ZÁKONNÁ MIN. MZDA

HRANICA CHUDOBY

a sú teda stanovené v súlade s komparatívnou ekonomikou výhodou krajiny. Minimálna mzda a spravodlivá odmena sú si však podobné v tom zmysle, že ich cieľom je zabezpečiť dostatočnú príjmovú rezervu pre ľudí s nízkym príjmom.

Súčasná diskusia o spravodlivej odmene sa už menej zameriava na odlišné definície, ale viac na to, ako ju implementovať.

Predpokladom konkrétnych merateľných krokov k implementácii spravodlivej odmeny je odhad alebo referenčná hodnota. Skupina Clean Clothes Campaign v európskych výrobných krajinách odevného priemyslu – hlavne v strednej, východnej a juhovýchodnej Európe – sa zaviazala definovať **cezhraničnú referenčnú hodnotu pre európsku spravodlivú odmenu zameranú na pracovníka**.

V postupnom procese diskusií a rokovaní, vyšetrení a výskumu, ktorý sa začal v roku 2014, skupina v apríli 2020 definitívne schválila koncept referenčnej hodnoty pre cezhraničnú spravodlivú odmenu v Európe.

Základ pre jej vytvorenie bol už položený Ázijskou spravodlivou odmenou – **Asia Floor Wage**.

Naším zámerom bolo, aby odhad cezhraničnej spravodlivej odmeny bol **jednoduchý a ľahko** pochopiteľný. Obmedzené zdroje neumožňujú rozsiahly a dlhodobý výskum. Preto si myslíme, že metóda, ktorú používa Aliancia ázijskej spravodlivej odmeny (Asia Floor Wage Alliance), vyššie uvedené požiadavky pre stanovenie spravodlivej odmeny spĺňa: na základe Engelovho zákona sa sústreďuje hlavne na potraviny a menej na všetky ostatné výdavky domácnosti.

Prečo má byť spravodlivá odmena regionálnym konceptom?

Pri stanovovaní vhodných štandardov pre spravodlivú odmenu sa snažíme pozeráť **cez hranice štátov**. Koncept, ktorý si kladie za cieľ postaviť pracovníkov do stredobodu, musí brať do úvahy globálny obchodný model rýchlej módy. Dynamika sily v globálnych dodávateľských reťazcoch uprednostňuje značky a predajcov. Zatiaľ čo značky a predajcovia určujú ceny, sú to dodávatelia, ktorí musia akceptovať ceny, ktoré im ponúkajú. Značky a predajcovia tak kontrolujú, ako sa hodnota rozdeľuje v rámci výrobného reťazca a kde a kedy bude prebiehať výroba. Odevný priemysel preto predstavuje typický príklad hodnotového reťazca riadeného kupujúcim. Značky a predajcov možno nazvať **hlavnými zamestnávateľmi**.

Zámerom cezhraničného prístupu je čeliť neustálej hrozbe presídlenia a vyhnúť sa hospodárskej súťaži v oblasti miezd. **Globálny obchodný model rýchlej módy vytvára potrebu politiky, ktorá bojuje proti konkurencii v pre-miestňovaní výroby medzi krajinami/regiónmi súvisiace so mzdami – a pritom nevyrovnáva rozdiely medzi krajinami**. S konceptom Európskej spravodlivej odmeny – (Europe Floor Wage) sme sledovali tento zámer. Naším cieľom je stanoviť minimálnu hranicu v „pretekoch až na dno“ medzi európskymi krajinami vyrábajúcimi odevy, ako aj v rámci nich.

To však neznamená, že Európska spravodlivá odmena je jediným možným odhadom. Naopak: **cezhraničné a národné referenčné hodnoty spravodlivej odmeny sa navzájom dopĺňajú**. Vyhýbame sa pasci hľadania dokonalého odhadu mzdy, pretože také niečo neexistuje.

Navrhovaná referenčná hodnota, ktorú CCC prináša, nemá vylúčiť politický priestor pre odchýlky. Môžu si ho ďalej prispôbiť odborové zväzy v rôznych krajinách podľa svojich potrieb a kontextu.

Ako vypočítať referenčnú hodnotu spravodlivej odmeny?

Ktoré zásady výpočtu sme prebrali od Aliancie ázijskej spravodlivej odmeny?

Metóda výpočtu AFW rozdeľuje výdavky domácnosti na dve kategórie: potraviny a nepotraviny, pričom výdavky na potraviny považuje za hlavný ukazovateľ blahobytu.

AFW vyjadruje potravinovú zložku skôr z hľadiska kalórií ako potravinových položiek. Cieľom je poskytnúť spoločný základ medzi krajinami a rôznymi kultúrami stravovania. Kalorický údaj je založený na štúdií príjmu kalórií vo vládných a medzivládnych orgánoch ázijských krajín¹¹. Aliancia AFW prijala pomerne vysoký údaj indonézskej vlády 3 000 kalórií za deň s odôvodnením, že minimálna mzda by nemala viesť k zníženiu štandardov v žiadnej krajine a nemala by prispievať k znehodnocovaniu práce žien v odevnom priemysle. Preto bolo prijatých **3 000 kalórií za deň** ako štandard aj pre Európu. Základnou charakteristikou Ázijskej spravodlivej odmeny, ako aj Európskej spravodli-

vej odmeny, je ich **rodová citlivosť**. Vo väčšine európskych výrobných krajín sú pracovníčky v odevnom priemysle – sú to zvyčajne ženy – často živiteľkami rodiny alebo slobodnými matkami. Manželia¹² sú často nezamestnaní, zapájajú sa do neformálnych činností – alebo migrujú za prácou do západoeurópskych krajín.

Táto príjmová chudoba vedie ženy k tomu, že pracujú viac nadčasov, pracujú v ďalších zamestnaniach, alebo hľadajú najlacnejšie potraviny. To všetko vedie k úplnému nedostatku času. Napriek dlhej pracovnej dobe sú ženy zodpovedné za starostlivosť o širšiu rodinu. Túto starostlivosť je potrebné zohľadniť.

Vidíme to v širšom kontexte pretrvávajúcich sociálnych kríz. Na začiatku 90. rokov zažil postsocialistický región "najprudší zvrät chudoby a životných podmienok na svete" (UNDP 1999). Vo svojej správe pre Medzinárodnú konferenciu práce (International Labour Conference - ILC) v r. 1999, MOP zaznamenala v tomto regióne drastický sociálny rozpad a explóziu chudoby. Následkom toho bol región otrasený ohromujúcimi úrovňami emigrácie od rokov 1990 a 1991. Za posledných 30 rokov zaznamenal jednu z najväčších a najtrvalejších strát obyvateľstva. Odhaduje sa, že od začiatku 90. rokov tento región opustilo takmer 20 miliónov ľudí (5,5% populácie str. a juhových. Európy). Do konca roku 2012 došlo v juhovýchodnej Európe k naj-

Tabuľka: Výpočet odhadu cezhraničnej základnej spravodlivej odmeny v Európe, 2018¹³

Krajiny zoradené podľa priemerného podielu potravín	Zovšeobecnené výdavky na potraviny v PPP USD (3 spotr. jednot.)	Klaster podielu potravín vo výdavkoch na domácnosť	Európska spravodlivá odmena (EFW) v PPP USD	Európska spravodlivá odmena (EFW) v národnej mene
Česko	792	30%	2,640	37,382
Maďarsko	792	30%	2,640	409,754
Slovensko	792	30%	2,640	1,452
Poľsko	792	30%	2,640	5,042
Bulharsko	792	30%	2,640	2,033
Turecko	792	30%	2,640	5,095
Chorvátsko	792	30%	2,640	10,428
Rumunsko	792	30%	2,640	5,069
Srbsko	792	40%	1,980	98,030
Bosna a Hercegovina	792	40%	1,980	1,604
Gruzínsko	792	40%	1,980	1,762
Severné Macedónsko	792	40%	1,980	45,540
Albánsko	792	40%	1,980	104,980
Ukrajina	792	40%	1,980	14,197
Moldavsko	792	40%	1,980	14,236

11. Bhattacharjee, A. and Roy, A. (2012) 'Asia Floor Wage and global industrial collective bargaining', International Journal of Labour Research, Vol. 4, No 1, p. 77.

12. Pozri napr. Národný profil Rumunska 2019: <https://cleanclothes.org/livingwage/europe/country-profiles/romania/view>

13. Výmenný kurz: PPP USD 2018, súkromná spotreba. <https://data.worldbank.org/indicator/PA.NUS.PRVT.PP>

väčšiemu odlevu, ktorý predstavoval približne 16% populácie tohto regiónu na začiatku 90. rokov¹⁴. V podmienkach neistoty, neformálnosti a emigrácie členov rodiny sa zo širšej rodiny stáva podporná sieť. Domácnosti pracujúcej triedy majú tendenciu byť širšie a väčšie ako priemerné domácnosti a ich výdavky majú tendenciu byť nižšie ako priemerné domácnosti¹⁵.

Preto zdôrazňujeme rodinný rozmer spravodlivej odmeny použitím rovnakého počtu spotrebných jednotiek ako Ázijská spravodlivá odmena, ktorá je na úrovni troch spotrebných jednotiek, t. j. vyššej ako priemerná veľkosť domácností v regióne. Používame tiež menu, v ktorej je vyjadrená AFW: **parita kúpnej sily USD (Purchasing Power Parity USD - PPP USD)** stanovená Svetovou bankou. Táto virtuálna mena bola zvolená preto, že predstavuje jednotnú univerzálnu hodnotu, ktorú je potom možné prevádzať na všetky národné meny, pričom sa vyhýba vplyvu výkyvov na trhu a kolísania výmenných kurzov, ale umožňuje aspoň čiastočne zobrať do úvahy kúpnu silu národných mien.

V čom sme sa pri výpočte Európskej spravodlivej odmeny odchyľili od metodiky výpočtu Ázijskej spravodlivej odmeny?

Napriek zhode medzi produkčnými krajinami v južnej,

juhovýchodnej a východnej Ázii a krajinami strednej, východnej a juhovýchodnej Európy, stále existujú kontextové a štrukturálne faktory, ktoré si vyžiadali úpravu tohto vzorca. Bolo potrebné prispôbiť európskemu kontextu **podiel nákladov na potraviny v rámci spravodlivej odmeny a výšku nákladov pracovníkov na potraviny.**

Aby sme zistili výšku výdavkov na potraviny, uskutočnili sme **prieskumy potravinových košov pracovníkov** v rôznych krajinách, s cieľom čo najpresnejšie odraziť realitu domácností pracujúcej triedy. V rokoch 2016 až 2019 sa prieskumy potravinového koša uskutočnili v piatich krajinách, konkrétne v Albánsku, Severnom Macedónsku, na Ukrajine, v Maďarsku a Moldavsku. Boli použité aj údaje z Rumunska. Vypočítali sme **priemerné výdavky na potraviny vo výške 792 PPP USD.**

Podľa metodiky AFW musia byť priemerné náklady na potraviny vydelené číslom vyjadreným ako podiel potravín na výdavkoch domácnosti. Výpočet AFW bol založený na 50%-nom podiele potravín od roku 2009 do roku 2020 a v súčasnosti počíta so 45%. Pokiaľ ide o európskych pracovníkov v odevnom priemysle, konzultovali sme niekoľko zdrojov, vrátane národných štatistík, EuroStatu a globálneho indexu potravinovej bezpečnosti FAO, aby sme vedeli vyjadriť náklady na potraviny ako podiel výdavkov domácností. Podiel potravín sa v skutočnosti medzi 15

Odhad cezhraničnej základnej spravodlivej odmeny v Európe v národných menách (LCU) v porovnaní so zákonnými minimálnymi mzdami, 2018

Krajiny zoradené podľa priemerného podielu potravín	Európska spravodlivá odmena (EFW) v národnej mene	Zákonná minimálna čistá mzda (2018) v národnej mene podľa národných členov CCC	Zákonná minimálna čistá mzda ako podiel EFW
Česko	37,382	13,352	36%
Maďarsko	409,754	126,770	31%
Slovensko	1,452	397	27%
Poľsko	5,042	1,530	30%
Bulharsko	2,033	395	19%
Turecko	5,095	1,603	26%
Chorvátsko	10,428	2,752	26%
Rumunsko	5,069	1,194	24%
Srbsko	98,030	24,882	25%
Bosna a Hercegovina	1,604	440	27%
Gruzínsko	1,762	16	*
Severné Macedónsko	45,540	12,165	27%
Albánsko	104,980	21,312	20%
Ukrajina	14,197	2,997	21%
Moldavsko	14,236	2,172	15%
PRIEMER			25%

Minimálne mzdy sú ekvivalentné 25% Európskej spravodlivej odmeny (European Floor Wage).

MINIMÁLNA ODMENA

EFW

14. Atoyan, R. et al. (2016) 'Emigration and Its Economic Impact on Eastern Europe', IMF Staff Discussion Note.

15. Pozri: Fabo, B. and Guzi, M. (2019) The cost of living in the EU: how much do you need?, ETUI Policy Brief, No 4.

krajinami v skupine veľmi líši. Po krížovej kontrole s empirickými údajmi a rokovaniami v skupine sme sa preto rozhodli pre dva rôzne realistické klastre podielov potravín: jeden s **30%** a druhý so **40%**.

Výsledkom sú dve základné hodnoty spravodlivej odmeny pre tieto dva klastre v PPP USD. Údaje sme následne prepočítali späť do národných mien. Extrapolované mzdy boli podrobené krížovej kontrole so spravodlivou odmenou odhadovanou pracovníkmi v našich rozhovoroch a opäť bola overená ich vierohodnosť na stretnutiach Európskej skupiny zameranej na výrobu.

V apríli 2020 skupina Clean Clothes Campaign Európa-východ-juh schválila koncepciu a referenčné hodnoty tohto odhadu cezhraničnej základnej spravodlivej odmeny. Pre referenčný rok 2018 sme vypočítali Európsku spravod-

livú odmenu **1,980 PPP USD** pre **Srbsko, Bosnu a Hercegovinu, Gruzínsko, Severné Macedónsko, Albánsko, Ukrajinu a Moldavsko** a **2,640 PPP USD** pre **Slovensko, Maďarsko, Poľsko, Turecko, Chorvátsko, Česko, Bulharsko a Rumunsko**.

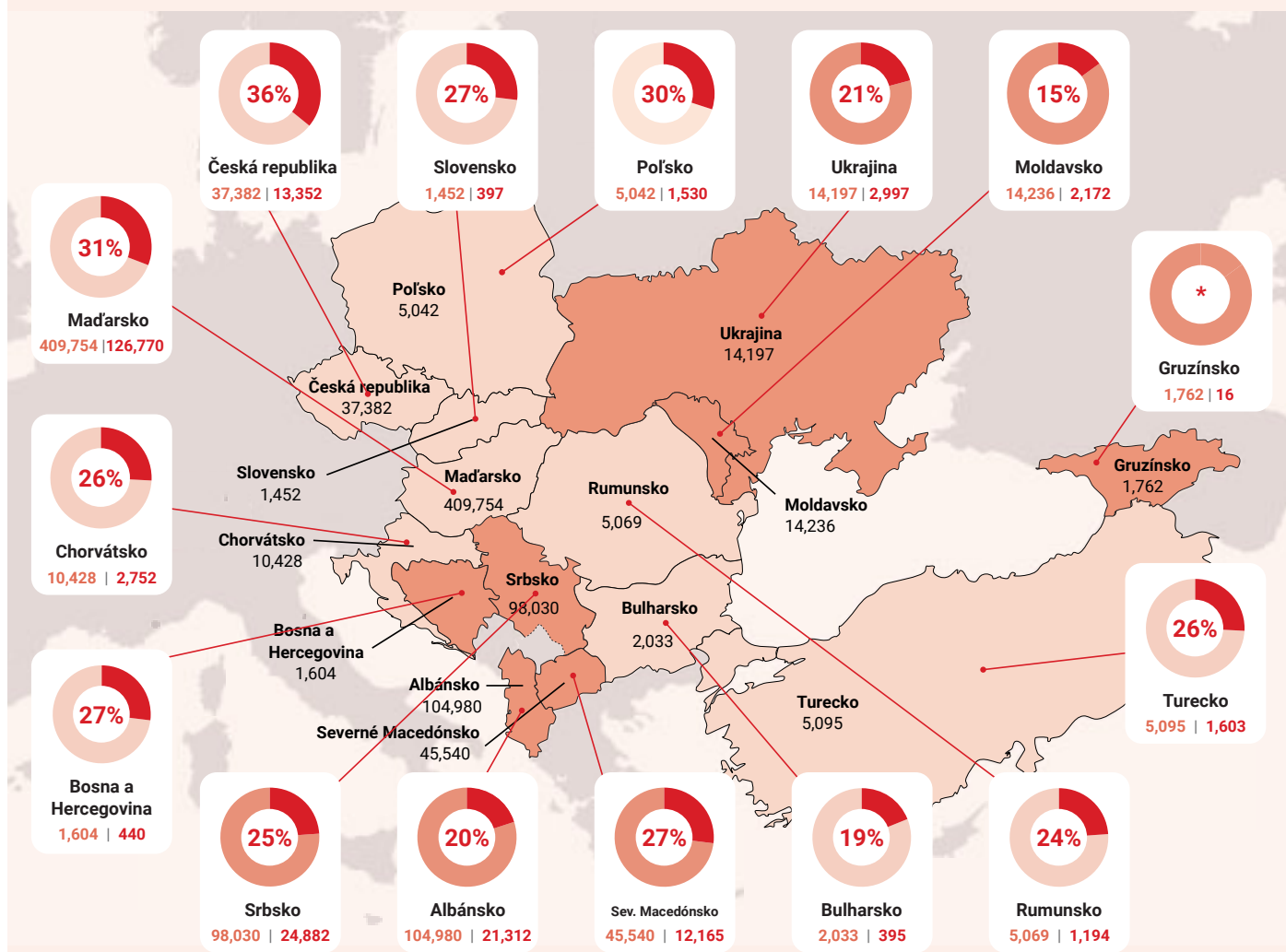
Krížovo sme porovnali Európsku spravodlivú odmenu s národnými zákonnými minimálnymi mzdami.

Extrémne nízku gruzínsku minimálnu mzdu sme vylúčili z výpočtu priemeru, pretože pochádza z 90. rokov a je v krajine relevantná iba čiastočne.

Tabuľka ukazuje, že výška Európskej spravodlivej odmeny je v priemere štvornásobkom minimálnej mzdy v krajine. Tento rozdiel je v súlade so skoršími štúdiami z regiónu¹⁶.

INFOGRAFIKA:

Zákonná minimálna čistá mzda v percentách ako odhadovaná cezhraničná základná spravodlivá odmena v Európe, v národných menách (2018) (prvá číslica predstavuje odhad cezhraničnej základnej spravodlivej odmeny, druhá legálnu minimálnu čistú mzdu)

16. <https://cleanclothes.org/campaigns/living-wages-in-europe>

ĎALŠIE KROKY

1

Odevné značky a predajcovia musia v rámci celého svojho dodávateľského reťazca stanoviť verejné, konkrétne a merateľné kroky, aby v primeranom časovom rámci zabezpečili, že pracovníkom v odevnom priemysle bude vyplácaná spravodlivá odmena, stanovená v pláne rastu miezd.

2

Odevné značky a predajcovia by mali so zástupcami pracovníkov vyjednávať a podpisovať právne záväzné a vymáhateľné dohody, ktoré požadujú zaplatenie skutočnej ceny za produkty, ktoré objednávajú od svojich dodávateľov – ceny, ktorá umožňuje naplnenie ľudského práva na spravodlivú odmenu – na zaplatenie spravodlivej odmeny, ktorá pokryje základné potreby pracovníka a jeho rodiny. Módne značky a predajcovia by mali **zabezpečiť, aby ich cenové kalkulácie zahŕňali vyplatenie rozdielu medzi cezhraničnou základnou spravodlivou odmenou v Európe a zákonom stanovenou minimálnou mzdou v krajinách vyrábajúcich odevy v Európe.**

Tieto kroky by sa mali usilovať o dosiahnutie navrhovanej referenčnej hodnoty na rok 2018: **pre Slovensko, Maďarsko, Poľsko, Turecko, Chorvátsko, Česko, Bulharsko a Rumunsko, to je 2,640 PPP USD, a pre Srbsko, Bosnu a Hercegovinu, Gruzínsko, Severné Macedónsko, Albánsko, Ukrajinu a Moldavsko, to je 1,980 PPP USD (2018).**

Clean Clothes Campaign

Kampaň pre čisté šaty (Clean Clothes Campaign, CCC) je globálna sieť organizácií zoberajúcich sa pracovnými a ľudskými právami, ktorej členmi sú aj odbory. Propaguje a zasazuje sa za zlepšenie pracovných podmienok v odevnom priemysle a priemysle športových odevov. Vo svojej snahe o priemysel výroby odevov plne rešpektujúci ľudské práva, CCC buduje stratégiu svojich kampaní, advokácie a lobovania na základe informácií z akčného výskumu. Ľudské právo na spravodlivú odmenu je stredobodom jeho činnosti, pretože je hlavnou nespravodlivosťou voči pracovníkom.

Kontakt: europa-east-south@cleanclothes.org
<https://cleanclothes.org/campaigns/living-wages-in-europe>

Tento koncept a referenčnú hodnotu v rámci CCC vypracovala a prijala Európska skupina zameraná na výrobu Európa - východ/juh (**European Production Focus Group / Europe-East/South group**), ktorej členovia sú:

Albánsko: Gender Alliance for Development Centre (GADC), Institute for Critique and Social Emancipation (ICSE)

Bulharsko: Collective for Social Interventions

Národná koalícia CCC Bosna-Hercegovina-Chorvátsko skladajúca sa z Novi Sindikat / New Union, Regionalni industrijski sindikat (RIS) / Regional Industrial Trade Union, Fundacija za lokalni ekonomski razvoj (FLER)/ Foundation for Local Economic Development, Helsinški parlament građana Banja Luka / Helsinki Citizens Assembly Banja Luka)

Národná koalícia CCC Česko: Nazemi

Gruzínsko: Georgian Trade Union Confederation

Maďarsko: Association of Conscious Consumers

Severné Macedónsko: Open Gate – La Strada

Moldavsko: Center for Policies, Initiatives and Research 'Platforma'

CCC Poľsko – Buy Responsibly Foundation (BRF)

Rumunsko: Asociația Mai Bine

CCC Srbsko – Centre for The Politics of Emancipation (CPE), ROZA, Association for Women's Labor Rights

Slovensko: Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj (SCKR)

CCC Turecko

Ukrajina: Feminist Workshop

CCC Švajčiarsko

CCC Taliansko

Nemecko: Entwicklungspolitisches Netzwerk Sachsen e.V. ENS (development policy network) - člen CCC Nemecko

Odborové organizácie:

Mimovládne organizácie:

Gender Alliance for Development Center
Qendra Aleanca Gjimore për Zhvillim

Entwicklungspolitisches
Netzwerk Sachsen e.V.

OTVORENA PORTA
AGAINST VIOLENCE AND TRAFFICKING

CENTAR ZA
POLITIKE
EMANCIPACIJE

Brot
für die Welt

Za obsah publikácie zodpovedá výhradne CPE a názory v nej obsiahnuté sa nemusia stotožňovať s názormi Brot.

**ROSA
LUXEMBURG
STIFTUNG
SOUTHEAST
EUROPE**

Podporené Nadáciou Rosa Luxemburg pre juhovýchodnú Európu z prostriedkov Nemeckého spolkového ministerstva zahraničia. Publikácia alebo jej časti sa môžu bezplatne použiť pod podmienkou správneho odkazu na originál. Za obsah publikácie zodpovedá výhradne CPE a názory v nej obsiahnuté sa nemusia stotožňovať s názormi RLS.

Slovenský preklad: Csilla Drenková
Korektúra: Zuzana Jezerská

transform!
europe

Transform!europe je čiastočne podporovaná zo zdrojov Európskeho Parlamentu.

Spolufinancované EÚ

Zaplatte pracovníkom
v odevnom priemysle

SPRAVODLIVÚ ODMENU

Aby si mohli
dovoliť:

jedlo

bývanie

zdravotná
starostlivosť

vzdelanie

oblečenie

doprava

úspory

Spravodlivá odmena je ľudské
právo pre všetkých ľudí,
na celom svete.